

Houtens DNA

Houten, vastgesteld in de raadsvergadering van 1 juni 2023

gemeente Houten

Voorwoord

Met trots presenteer ik u het Houtens DNA. Het Houtens DNA bestaat uit tien kernwaarden. De tien kernwaarden omvatten samen wat 'van waarde is' voor inwoners en professionals van de gemeente Houten. Alle kernwaarden zijn voorzien van aanbevelingen over hoe ze kunnen worden toegepast bij concrete opgaven. Daarmee vormt het Houtens DNA het kompas waarmee we gezamenlijk de uitdagingen van de toekomst aangaan.

Het Houtens DNA komt niet uit de lucht vallen. De kernwaarden en de aanbevelingen voor de toepassing ervan komen voort uit uitgebreid onderzoek. Dit bestond uit een literatuur- en beleidsinventarisatie, straatinterviews met en een online enquête onder inwoners en een sessie met een brede groep experts vanuit diverse disciplines.

Met het Houtens DNA leggen we de basis voor ontwikkelingen, plannen, visie en beleid, binnen het fysieke domein, die de komende jaren gemaakt gaan worden. We gaan de gemeente Houten namelijk zowel ruimtelijk als sociaal verder ontwikkelen. Daarbij gaan we bouwen, maar ook verduurzamen. Tegelijkertijd willen we ervoor zorgen dat de voorzieningen passend zijn én blijven.

Het is de bedoeling dat de ontwikkelingen passen bij de wensen en behoeften van de inwoners én bij het Houtens DNA. Zo zorgen we ervoor dat Houten een fijne en herkenbare gemeente blijft om in te wonen, te werken en te recreëren.

Rosa Molenaar
Coördinerend Wethouder Ruimte
Gemeente Houten

Houten, juni 2023

Houtens DNA – 10 kernwaarden

Juni, 2023

Groen omarmd en groen omringd – omgekeerd ontwerpen

Houten is een groene gemeente. Door heel Houten lopen brede groenstroken en waterpartijen. Deze verbinden de wijken, kernen en het weidse buitengebied. Houten en haar dorpskernen worden gekenmerkt door ruime, onbebouwde, groene bufferzones rondom. Het Houtens DNA wordt versterkt door de wijze waarop het groen Houten omringt.
De (oorspronkelijke) groenstructuren zijn het uitgangspunt voor de ruimtelijke ontwerpopgaven. Infrastructuur en bebouwing zijn volgend hieraan. Dit heet omgekeerd ontwerpen. Inwoners waarderen de groenstructuren waarlangs zij zich verplaatsen. Maar ook als plekken om te verblijven, elkaar te ontmoeten en te recreëren (wandelen, spelen, sporten). De groenstructuren dragen daarmee in belangrijke mate bij aan de sociale cohesie en aan een aangename, gezonde en duurzame leefomgeving.

Houtense fietsstructuur – gezonde mobiliteit

Houten heeft een uniek fietspadennetwerk. Samen met de groenstructuur is dit één van de belangrijkste inrichtingsprincipes voor de ruimtelijke ontwikkeling van Houten. De woonwijken, voorzieningen en kernen zijn per fiets zeer goed bereikbaar. De fietsverbindingen zijn doorlopend en gescheiden van het andere verkeer. Dit zorgt voor een veilige en toegankelijke manier om je te verplaatsen. Op de fiets kom je elkaar echt tegen, dat maakt onderling contact gemakkelijker. Je groet elkaar of stopt even voor een praatje. Dat geeft een gevoel van verbondenheid. Dit alles draagt bij aan de goede leef- en verblijfkwaliteit en aan een gezonde mobiliteit in Houten.

Auto anders - trein prominent aanwezig

Het anders omgaan met de auto is typerend voor de kern Houten. Er is geen doorgaand autoverkeer tussen de wijken. Als je met de auto van de ene wijk naar de andere wil, is er maar één route: via de Rondweg. Het scheiden van langzaam- en snelverkeer is vanzelfsprekend. Als het langzaam- en snelverkeer elkaar ontmoeten, krijgt langzaam verkeer voorrang. Via de Rondweg is Houten verbonden met hoofdwegennet. In en vanuit Houten is Utrecht en de rest van Nederland ook met de trein goed bereikbaar. Dit komt omdat Houten in het midden van het land ligt en twee treinstations bezit. Dit samen draagt eraan bij dat Houten voor verschillende leeftijden een aantrekkelijke plek is om te wonen en te werken.

Buurten met eigen identiteit - menselijke maat

Houten heeft buurten en kernen met een eigen identiteit. Cultuur- en ontwerphistorie liggen hieraan ten grondslag. Het landschap en de cultuur van het Kromme Rijngebied en de Nieuwe Hollandse Waterlinie zijn belangrijke pijlers voor de identiteit van Houten. De menselijke maat staat centraal. In Houten is stedenbouw het vertellen van een verhaal. Elke buurt is architectonisch herkenbaar en vormt een variatie binnen een samenhangend geheel. De buurten hebben een ruime en overzichtelijke opzet met een lage bebouwingsdichtheid en meanderende wegen. De bebouwing is overwegend laag met karakteristieke hogere elementen op zorgvuldig uitgekozen plekken. Het toevoegen van een ruimer divers aanbod, een rijke mix van (betaalbare) gezinswoningen en appartementen, van koop en sociale huur, doet recht aan de gevarieerde bevolkingssamenstelling van Houten.
Dit verenigt cultuurgeschiedenis en wensen en behoeften van inwoners.

Dorps karakter - bouwen aan gemeenschappen

Houten heeft een dorps karakter. Dat uit zich in, door inwoners gewaardeerde, kenmerken als rust, veiligheid en kind-vriendelijkheid. Maar ook in betrokkenheid, saamhorigheid, gemoedelijkheid en vele actieve vrijwilligers.
In Houten stapelen we geen stenen, maar bouwen we aan gemeenschappen. De gedachte is dat statuur niet is af te zien aan de woning of buurt waarin je woont. Elkaar kunnen ontmoeten staat voorop. Dat geldt zowel voor ouderen als voor jongeren. Een openbare ruimte en woonvormen die daarvoor de mogelijkheden bieden vormen daarin de rode draad. Dit draagt bij aan de sociale samenhang.

Krachtige betrokken samenleving - inwonersparticipatie

Houtense inwoners, ondernemers, organisaties en instellingen (zoals stichtingen, verenigingen, kerken en andere levensbeschouwelijke organisaties, politieke organisaties, belangen- en ideële organisaties en hobbyclubs) zijn actief betrokken bij de gemeenschap. Zij ontplooien sociale, culturele, sportieve en zorgactiviteiten.
Veel vrijwilligers, maar ook jongeren zijn bereid om iets voor anderen te doen. Houtenaren voelen zich verbonden met elkaar, hun directe woonomgeving en Houten als geheel. Dat uit zich in de wens om betrokken te zijn bij ontwikkelingen en dat er geluisterd wordt naar hun wensen en zorgen. Het betrekken van Houtense experts, inwoners en bijzondere doelgroepen als jongeren en ouderen, draagt krachtig bij aan ruimtelijk en sociaal ontwikkelen.

Voorzieningen – sociaal en stedelijk

Houtense voorzieningen zijn divers. Er zijn voorzieningen op het gebied van cultuur zoals een bioscoop en een theater, sport, zorg, winkelen en ontspanning. Volgens inwoners geeft dit Houten een sociaal en '(klein)stedelijk' karakter. Inwoners waarderen dit in combinatie met de nabijheid en goede bereikbaarheid van hoogstedelijke voorzieningen in Utrecht. Ruimtelijke inrichting van Houten gaat gepaard met ruimte maken voor een passend en voor verschillende doelgroepen toegankelijk voorzieningenaanbod. De voorzieningen vormen daarmee een onmisbaar onderdeel van de aantrekkelijke leefomgeving.

Ondernemerschap - inventief en duurzaam

De gemeente Houten is naast woongemeente een bloeiende werkgemeente. Er is sprake van een groeiende economie. Ondernemers hebben duurzaamheid hoog in het vaandel en zijn initiatiefrijk en inventief. Zij zien kansen en verzilveren die, bijvoorbeeld op het gebied van energietransitie en circulaire economie. Veel inwoners werken buiten Houten. Dit komt mede vanwege de centrale ligging in de Utrechtse regio, de goede bereikbaarheid en het hoge opleidingsniveau van Houtenaren. Omgekeerd trekt Houten vanwege deze eigenschappen en de verscheidenheid aan werklocaties ook ondernemers van buiten Houten aan. In Houten krijgt lokaal, agrarisch en innovatief ondernemerschap concreet de ruimte.

Multidisciplinair ontwerpen – van begin tot eind

Bij de ontwikkeling van Houten is er vanaf de eerste schets tot oplevering multidisciplinair samengewerkt in ontwerp- en ontwikkelteams. Daarin werkten verschillende disciplines samen. Elkaar aanvullen en uitdagen is een vanzelfsprekendheid. Dit zorgt voor integrale plannen met ruimtelijke en sociale kwaliteit. Deze werkwijze heeft in eerdere ontwikkelfasen geleid tot een bijzonder stedenbouwkundig raamwerk. Dat raamwerk speelt in op de behoeften van de (toekomstige) inwoners, maar toont ook respect voor cultuurhistorie, het oorspronkelijke dorp en de kleine kernen. Dit draagt bij aan zorgvuldigheid en samenhang van ontwikkelingen. Zo is en blijft Houten in balans met haar inwoners en omgeving.

Regie nemen - samen optrekken

Een belangrijk kenmerk van de ontwikkelingsfasen van de gemeente Houten is een stevige gemeentelijke regie. Daarin is veel aandacht voor het creëren en nemen van voldoende tijd (voor reflectie en discussie) om zorgvuldig toekomstbestendige plannen te maken. Zo is de ruimtelijke en sociale kwaliteit ontstaan die nu zo hoog wordt gewaardeerd. Regisserend en multidisciplinair handelen en samen met de gemeenschap optrekken zorgt voor het koesteren en blijvend inzetten van het Houtens DNA.

De tien kernwaarden zijn afgeleid uit drie bronnen, gebundeld in 'Tussenstand Houtens DNA':

I. Analyse van literatuur en beleidsdocumenten gemeente Houten
II. Concluderende notitie en Beeldverslag expertsessie
III. Houtens DNA – LSR – rapportage opbrengst straatinterviews en online raadpleging

Houtens DNA – bijlage: richtinggevende aanbevelingen voor toepassing van kernwaarden in toekomstige opgaven

Juni, 2023

Groen omarmd en groen omringd – omgekeerd ontwerpen

a) Behoud, ontwikkel en versterk de groenstructuur, zowel binnen als tussen Houten en haar dorpskernen, als in de overgang naar de grote stad (Utrecht en Nieuwegein). Het vormt de basis voor een gezonde en gewaardeerde leefomgeving van de inwoners van Houten.
b) Benut de groen-blauwe dooradering als basis voor aanpassing aan klimaatverandering en het versterken van de biodiversiteit.

Houtense fietsstructuur – gezonde mobiliteit

c) Borg, versterk en verbeter de typisch Houtense inrichtings- en bereikbaarheidsprincipes in de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen.
d) Besteed aandacht aan de veranderende eisen en wensen in de (fiets-)mobiliteit in combinatie met bevolkingssamenstelling en (toekomstige) mobiliteitsbeperkingen.

Auto anders - trein prominent aanwezig

e) Behoud het concept van ‘de auto anders’ omvattende: veilige woonwijken met auto te gast en voorrang voor fietsers, uitsluitend toegang voor autoverkeer via inprikkers vanaf de Rondweg. Benut dit concept bij nieuwe ontwikkelingen voor doordachte ontsluiting en bereikbaarheid.
f) Versterk en verbeter de kwaliteit van het lokale openbaar vervoer voor inwoners met (toekomstige) mobiliteitsbeperkingen.

Buurten met eigen identiteit - menselijke maat

g) Ontwikkel op basis van Houtense identiteit/DNA en in samenspraak met de bevolking, met oog voor inclusiviteit, kansengelijkheid en de verschillende generaties. Dat betekent naast laagbouw ook ruimte bieden aan gestapeld bouwen op strategische plekken als daarmee tegemoet kan worden gekomen aan woonwensen. Voorwaarde hierbij is aansluiting op de menselijke maat en het stedenbouwkundig verhaal van Houten.

Dorps karakter - bouwen aan gemeenschappen

h) Maak nieuwe plekken of vernieuw plekken voor ontmoeting of activiteiten, die aansluiten bij de overzichtelijke schaal en bijdragen aan het bouwen van gemeenschappen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het centrumgebied, buurtontmoetingsplekken, transformatiegebieden en nieuwe woon- en werklocaties.
i) Benut de kenmerken van een dorps karakter en bevorder doorstroming, door inwoners (ouderen én jongeren) actief te betrekken bij het creëren van de woonvorm of buurt die past bij hun wensen en levensfase, met oog op de toekomst.

Krachtige betrokken samenleving - inwonersparticipatie

j) Zorg er voor dat Houten zich kan blijven aanpassen aan veranderingen in de tijdgeest door inwoners en nieuwkomers, jongeren, ouderen en andere doelgroepen steeds zo vroeg mogelijk te betrekken.
k) Geef diversiteit en inclusiviteit de nodige aandacht en benut hiermee mogelijkheden voor kansengelijkheid en het vitaal houden van de Houtense samenleving.
l) Creëer kansen om samen met inwoners van buurten en wijken concrete invulling te geven aan wat de kernwaarden in het Houtens DNA voor hen en hun omgeving betekenen.

Voorzieningen – sociaal en stedelijk

m) Behoud, ontwikkel en versterk de combinatie van een dorps karakter en een (klein)stedelijk voorzieningenniveau (retail, theater, bioscoop, ontspanning, sport, zorg), ook bij de volgende ontwikkelfase van Houten. Doe dit door een passend voorzieningenniveau expliciet mee te nemen bij ruimtelijke ontwikkelingen.
n) Verken de mogelijkheden voor een (culturele) ontmoetingsplek voor jongeren en/of voor hun bestemde voorzieningen, die zij nu missen. Betrek hen actief bij zo'n verkenning.
o) De leefbaarheid van het buitengebied is gebaat bij blijvende aandacht van de gemeente voor het realiseren van de wensen van de inwoners met betrekking tot woningbouw, (agrarisch) ondernemen, erfgoed en goede bereikbaarheid.

Ondernemerschap - inventief en duurzaam

p) Zorg dat er ruimte is en blijft voor initiatief en inventiviteit van inwoners, bedrijven en gemeente. Daag ondernemers uit om hier blijvend aan bij te dragen en slim om te gaan met schaarse ruimte voor groei.
q) Zorg er bij ruimtelijke opgaven voor dat lokaal, agrarisch en innovatief ondernemerschap de ruimte krijgt en wordt meegenomen in de afwegingen.

Multidisciplinair ontwerpen – van begin tot eind

r) Zorg dat ontwerpende, ontwikkelende en uitvoerende partijen het Houtens DNA in de praktijk toepassen en er medeverantwoordelijkheid voor nemen.

Regie nemen - samen optrekken

s) Zorg voor bestuurlijke en inhoudelijke regie – en de daarvoor benodigde kennis en capaciteit – vanuit een duidelijk programma dat multidisciplinair tot stand is gekomen. Ontwikkel hiervoor een werkwijze waar de betrokkenheid en inbreng van de gemeenschap onderdeel van uitmaakt.
t) Creëer tijd en ruimte voor reflectie en discussie om zorgvuldige, toekomstbestendige plannen te maken.

De aanbevelingen, voor toepassing van kernwaarden in toekomstige opgaven, zijn afgeleid uit drie bronnen gebundeld in 'Tussenstand Houtens DNA':

I. Analyse van literatuur en beleidsdocumenten gemeente Houten
II. Concluderende notitie en Beeldverslag expertsessie
III. Houtens DNA – LSR – rapportage opbrengst straatinterviews en online raadpleging